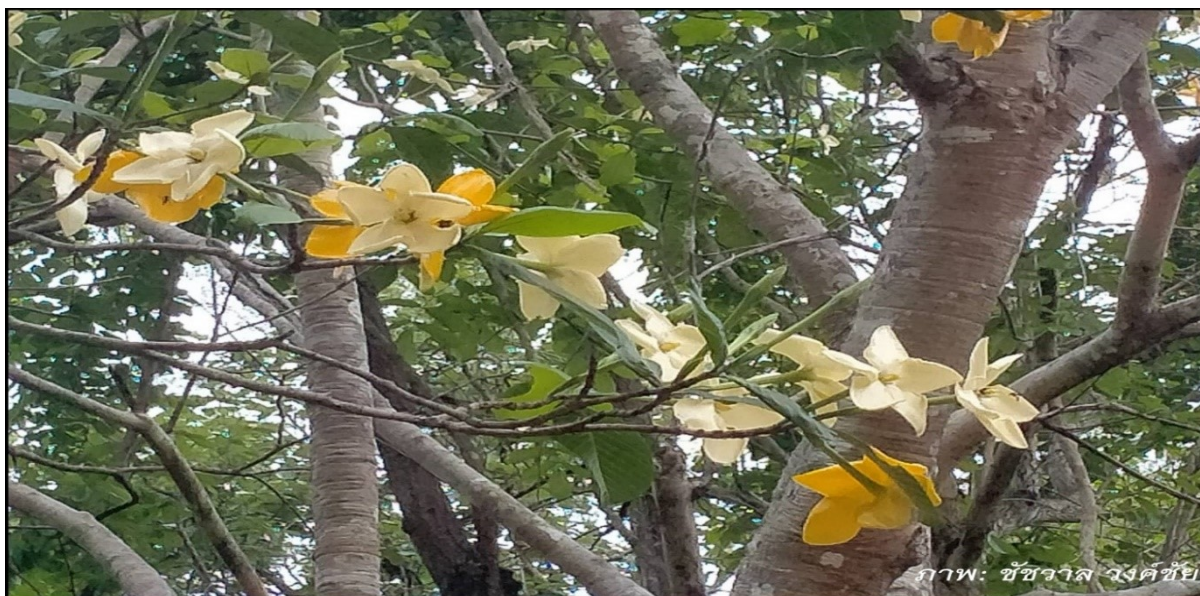

ดอกคำมอกหลวง

มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นมหาวิทยาลัยเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ท่ามกลางหุบเขา ล้อมรอบไปด้วยธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้มีสัตว์ป่าหลากหลายชนิด รวมทั้งธรรมชาติและภูเขาที่ล้อมรอบมหาวิทยาลัย และเป็นแหล่งที่มีพืชพันธุ์ไม้หลากหลายสายพันธุ์ที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่า และในพันธุ์ไม้เหล่านั้นก็มีต้นดอกคำมอกหลวง ซึ่งเป็นดอกไม้ป่าที่มีสีขาว สีเหลือง และมีกลิ่นหอม ขึ้นกระจายอยู่ในป่ามหาวิทยาลัยพะเยา จะออกดอกสวยงามในช่วงเดือน มีนาคม-เมษายน ของทุกปี ทำให้ธรรมชาติของป่ามหาวิทยาลัยพะเยา มีสีสันสวยงาม สร้างความรู้สึกประทับใจให้แก่ผู้พบเห็น

- ชื่ออื่นๆ: ไช้เฒ่า คำมอกช้าง ผ่าด้าม ยางมอกใหญ่ แผลงหอมโก้ หอมโก้
- ชื่อสามัญ: Golden Gardenia
- ชื่อวิทยาศาสตร์: *Gardenia sootepensis* Hutch.
- วงศ์: RUBIACEAE
- ถิ่นกำเนิด: ดอยสุเทพ ประเทศไทย
- ลักษณะทั่วไป: ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ทรงพุ่มโปร่ง บริเวณโคนต้นไม่ค่อยแตกกิ่งก้านสาขาในสภาพธรรมชาติจะผลัดใบ ในสภาพสวนปลูกจะไม่ผลัดใบ เรือนยอดทรงกลม แผ่กว้างลำต้นบิดงอ เปลือกสีครีมอ่อนหรือเทา ค่อนข้างเรียบหรือหูดลอกเป็นแผ่นบาง ๆ
- ฤดูกาลออกดอก: มี.ค. - เม.ย.
- เวลาที่ดอกหอม: หอมตลอดวัน
- การขยายพันธุ์: การเพาะเมล็ด
- ข้อดีของพันธุ์ไม้: ดอกส่งกลิ่นหอมนาน (ดอกร่วงแล้วก็ยังส่งกลิ่นหอม) เนื่องจากเป็นพันธุ์ไม้ป่า จึงมีความแข็งแรง ไม่มีโรคและแมลงรบกวน สามารถเจริญเติบโตได้ทั้งในพื้นที่สูง

อุณหภูมิต่ำ (ถิ่นกำเนิด) ถึงพื้นที่ต่ำ อุณหภูมิสูง (สวนไม้หอมฯ) เป็นพันธุ์ไม้ป่าที่พบ
บนที่สูงปริมาณน้ำฝนไม่มาก จึงเหมาะกับพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำไม่มากนัก

ข้อแนะนำ: เนื่องจากเป็นไม้ยืนต้นที่เพาะจากเมล็ด ในช่วง 4-5 ปีแรก จึงจะเริ่มออกดอก ไม้มี
ความจำเป็นที่จะใส่ปุ๋ยเร่งการออกดอก เป็นพันธุ์ไม้หอมที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ สูงได้
ถึง 15 ม. ระยะการปลูกห่างจากต้นไม้ชนิดอื่นอย่างน้อย 4-5 ม. ไม่เหมาะกับบ้านที่มี
พื้นที่น้อย ค่ามอกหลวงส่วนใหญ่มักเป็นพันธุ์ไม้ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ การ
เจริญเติบโตไม่รวดเร็ว การปลูกไม้ชนิดนี้จึงควรปลูกตั้งแต่ต้นยังไม่ใหญ่มาก รากแก้ว
ไม่ขาดจึงจะได้รูปทรงที่ดีตามธรรมชาติ ในกรณีที่ต้นไม้ชุดล้อมมาปลูก ต้องดูแล
อย่างดีและสม่ำเสมอ เนื่องจากเป็นไม้ที่มีใบขนาดใหญ่และแตกใบใหม่ช้า

ข้อมูลอื่นๆ: ดอกออกใหม่ๆ จะมีสีขาวอมเหลืองอ่อนและค่อยๆ เหลืองขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งมีสี
เหลืองเข้ม เมล็ด เป็นส่วนผสมของยาสระผมและมีฤทธิ์ในการฆ่าเหา

Chemical constituents of fruits of *Gardenia sootepensis* Hutch.
[Article in Chinese] [Wang G](#), [Zhao S](#), [Chen D](#), [Lu Y](#), [Zheng Q](#).
Source: National Institute for the Control of Pharmaceutical and
Biological Products, Beijing 100050.

Abstract OBJECTIVE: To demonstrate the chemical constituents of the fruits
of *Gardenia sootepensis*.

METHOD: Column chromatographic technology was employed to
Separate the water soluble part, and the compounds obtained
were elucidated by spectral and chemical analysis.

RESULT: Ten compounds have been isolated, seven of which elucidated
respectively as D-mannitol, beta-sitosterol,
deacetylasperulosidic acid methyl ester, geniposidic acid,
geniposide, scandoside methyl ester and dimeric molecule of
quinide.

CONCLUSION: All the compounds were obtained from this plant for the
First time.

หมายเหตุ: ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ลำต้น ไม้ต้นขนาดกลาง สูง 7-15 ม. มีน้ำยางเหลือง กิ่งอ่อนมีขนปก
คลุม ผลัดใบช่วงสั้นๆ เวลาออกดอก

ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปวงรีขอบขนานหรือแกมรูปไข่กลับ
กว้าง 12-18 ซม. ยาว 22-30 ซม. ปลายใบแหลมหรือมน โคน
ใบมน ขอบใบเรียบ มีหูใบเป็นปลอกที่บริเวณรอบกิ่ง หลุดร่วง
ง่ายเห็นรอยแผลชัดเจน

ดอก ดอกเดี่ยวสีเหลืองสด เปลี่ยนเป็นสีซีดหรือขาวนวลเมื่อร่วง ออก
ที่ซอกใบ มีกลิ่นหอม ขนาดผ่าศูนย์กลาง 5.5–7 ซม.
ผล เป็นผลสด รูปรีหรือรูปขอบขนาน ขนาดกว้าง 1.8–2.5 ซม.
ยาว 2.2–4 ซม.

เอกสารอ้างอิง:

1. BGO Plant Database, The Botanical Garden Organization, Ministry of Environment and Natural Resources, Thailand
2. http://tropicals.com/cgi-bin/garden_catalog/cat.cgi?uid=Gardenia_sootepensis
3. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12078152>
4. TEM SAMITINAND. THAI PLANT NAMES. Revised Edition 2001. 810 p. (249)

รวบรวมโดย:

นพพล เกตุประสาท

หน่วยอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชพรรณ ศูนย์ปฏิบัติการวิจัยและเรือนปลูกพืชทดลอง
คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จ.

นครปฐม

ดอกคำมอกหลวง

